

Марія Гриньова,

тренерка з освіти для демократичного громадянства

та освіти з прав людини і громадянської освіти,

експертка міжнародного проекту «Ми можемо більше!

Для активної громадянської участі молоді в Східній Європі»,
регіональна координаторка Мережі M18 в Одеській області

УРОК-ПРЕЗЕНТАЦІЯ «ВИБОРИ М18»

ПЕРЕДМОВА

10-17 жовтня 2020 року відбудеться Всеукраїнська імітаційна гра-моделювання місцевих виборів «Місцеві вибори M18 2020!» для дітей та молоді M18.

Цього року, 25 жовтня, в Україні відбудуться місцеві вибори. Українці обиратимуть депутатів селищних, районних і обласних рад, а також міських голів. Діти і молодь, молодші 18 років, не стоятимуть о сторонон і зможуть виловити своє ставлення до кандидатів у місцеві органи самоврядування під час моделювання Виборів M18.

Нашою метою є привернення уваги дітей і молоді до суспільного життя, процесу свідомого вибору влади, долання стереотипів щодо політичної діяльності і як підсумок - формування громадянських та соціальних компетентностей. Наголошуємо, що це не політизація школи, а виховання активного та дієвого громадянина.

Всеукраїнська імітаційна гра «Місцеві вибори M18 2020» проводиться в рамках проекту з громадянської освіти та політичної просвіти дітей і молоді «M18 - Ми можемо більше!» за підтримки Міністерства закордонних справ Німеччини у співпраці низки громадських організацій та закладів освіти України.

ТЕМА Всеукраїнська імітаційна гра-моделювання виборів «Вибори M18»

ЦІЛЬОВА діти віком до 18 років

АУДИТОРІЯ

МЕТА презентувати Всеукраїнську імітаційну гру-моделювання «Вибори M18»
та мотивувати дітей до участі в ній

ОЧІКУВАНІ ✓ діти знатимуть:

- історію виникнення гри
- цілі гри
- досвід проведення гри

✓ діти зрозуміють:

- правила гри
- структуру гри
- перебіг гри

✓ діти усвідомлять:

- навчальний потенціал гри для розвитку власної спроможності
брати участь у виборах після досягнення повноліття

ФОРМАТ інтерактивне заняття

ТРИВАЛІСТЬ 35-45 хв

РЕСУРСИ зазначені в перебігу уроку

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ РЕСУРС Методичний посібник для роботи з дітьми та молоддю. Ми можемо більше! Вчимося грамотно обирати владу / М.Іванцов, І.Іванюк, Л.Паращенко, Ц.Тавшавадзе, Т.Раше. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.austausch.org/metodichnijposibnik/>

ПРИНЦИПИ МОДЕРАТОРА/КИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ УРОКУ:

- ✓ принцип добровільності участі
- ✓ принцип відсутності впливу
- ✓ принцип політичного нейтралітету

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕМАРКИ:

- зміст та структура уроку є гнучкими, тому їх можна адаптувати у відповідності до вікових особливостей дітей, наявності у модератора/ки часових та матеріально-технічних ресурсів, а також з врахуванням рівня обізнаності дітей з ініціативою «Вибори М18»;
- зміст уроку може бути посиленим інформуванням про досвід проведення три модератором/кою, при наявності такого;
- матеріали уроку можуть бути використані під час проведення інформаційної кампанії серед стейкхолдерів у проведенні «Виборів М18».

ПЕРЕБІГ УРОКУ

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ	РЕСУРСИ	ЧАС
ВСТУПНИЙ ЕТАП УРОКУ «МІЙ ГОЛОС – МІЙ ВИБІР»		
1. Робота над проблемним питанням Модератор/ка демонструє паспорт громадянина України. - Громадянами народжуються чи стають?	паспорт громадянина України	3-5 хв
Після того, як діти висловили свої думки, модератор/ка узагальнює: - Існують різні підстави набуття громадянства України, які визначені у Законі України «Про громадянство». Так, наприклад, громадянство України набувається від народження, за територіальним походженням, внаслідок прийняття до громадянства, внаслідок усиновлення та ін. Однак, коли ми говоримо про свідомих, активних і відповідальних громадян, то ними стають ті громадяни, які поступово формують власну активну громадянську позицію завдячуячи своєму життєвому досвіду та навчанню. Так, проявом активної громадянської позиції є свідоме ставлення до своїх громадянських прав та обов'язків, зокрема і до участі у виборах. Участь у виборах, як зазначено в Конституції України, є основним способом вияву волі народу.	Конституція України	
2. Вікторина «Що я знаю про вибори?» - Незабаром настане і ваш час брати участь у виборах. Давайте з вами перевіримо, а що ви як юні громадяни знаєте про вибори.		
Модератор/ка озвучує твердження, а діти за допомогою карток висловлюють свою позицію: зелена – так червона – ні жовта – не знаю	картки зеленого, жовтого, червоного кольорів у відповідності	3 хв
Твердження: <ul style="list-style-type: none">■ В Україні вибори є способом волевиявлення народу.■ Право голосу на виборах мають усі люди, які на час проведення виборів перебувають на території України.		

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Право голосу на виборах мають громадяни України, які досягли на день їх проведення вісімнадцяти років. ▪ Громадяни України, яких визнано судом недієздатними, мають право голосу. ▪ В Україні вибори до органів державної влади та органів місцевого самоврядування проводяться шляхом таємного голосування. ▪ В Україні всі виборці беруть участь у виборах на рівних засадах: 1 вибoreць – 1 голос. ▪ В окремих областях України участь у місцевих виборах (наприклад, у виборах мера міста) можуть брати громадяни України, які досягли на день їх проведення шістнадцяти років. ▪ Депутатів районних і обласних рад обирають депутати Верховної Ради України. ▪ В Україні заборонено застосування насильства, погроз, обману, підкупу чи будь-яких інших дій, що перешкоджають вільному волевиявленню виборця. ▪ В Україні кожен вибoreць може сам вирішувати – брати йому участь у виборах чи ні. 	<p>і до кількості дітей</p>
<p>На основі результатів вікторини модератор/ка робить висновки щодо обізнаності учнів у сфері здійснення виборів в Україні і наголошує на значенні знань щодо принципів та процедури проведення виборів.</p>	
<p>3. Міні-дискусія «Не брати участь у виборах – це також вибір»</p> <p>Модератор/ка зачитує певні дані про участь молодих людей у виборах. (Дані можуть бути вписані або роздруковані на окремих аркушах і прикріплюватися на дошку). Далі дітям пропонується висловити свої думки з приводу виборчої пасивності молоді (причини, наслідки, умови, які сприяють чи заважають виборчій активності молоді). (Відповіді дітей можуть фіксуватися на аркуші паперу А1 або на дощці.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Що ви думаете з приводу виборчої активності молоді на основі цих даних? - Чому молоді не цікаві виборами? - Чи можна змінити ситуацію? Якщо «так», то чому це варто робити і як саме? 	<p>аркуш паперу А1, маркер, додаток 1</p>
<p>Дані екзитполів про участь молодих людей у виборах (дод.1):</p> <p>1998 рік – у виборах до Верховної Ради України брало участь 67% молодих людей (18-29 років)</p> <p>1999 рік – у виборах Президента України брало участь 61% молодих людей (18-29 років)</p> <p>2002 рік – у виборах до Верховної Ради України брало участь 59% молодих людей (18-29 років)</p> <p>2004 рік – у виборах Президента України брало участь 71% молодих людей (18-29 років)</p> <p>2014 рік – у виборах Президента України брало участь 46 % молодих людей (18-29 років)</p> <p>2014 рік – у виборах до Верховної Ради України брало участь 37% молодих людей (18-29 років)</p> <p>2019 рік – у виборах Президента України брало участь 40% (перший тур) і 43% (другий тур) молодих людей (18-29 років)</p>	<p>3-5 хв</p>

Джерело: <https://ua-news.liga.net/politics/articles/vladatsemi-chomu-ukrainoyu-do-tsogo-chasu-kerue-pokolinnya-srsr>

На основі результатів обговорення модератор/ка робить висновки щодо важливості брати участь у виборах та підтримуючого до участі у виборах молоді навчання.

ОСНОВНИЙ ЕТАП УРОКУ «ВИБОРИ М18: НАВЧАЄМОСЬ ГРАЮЧИ»

1. Презентація всеукраїнського проекту «Вибори М18»

Модератор/ка презентує Всеукраїнський проект «Вибори М18» з використанням моделі **6WIN** (дод.3). (В ході презентації можна використати перегляд відео або демонстрування фото. Також модератор/ка може супроводжувати своє повідомлення демонструванням презентації (дод.2).)

додатки 2, 3

7-10

хв

6WIN «Вибори М18»

➤ ЩО?

Проблема виборчої пасивності молоді є характерною не лише для України, а й для інших країн Європи. Саме тому особливу увагу приділяється освітнім ініціативам, націленним на розвиток виборчої активності молоді.

M18 - узагальнена назва для дітей і молоді до 18 років, які хочуть бути відповідальними громадянами і обирати владу свідомо. Оскільки M18 ще не досягли віку, за яким можуть брати участь у виборчому процесі, в Німеччині в 1998 році розпочалася ініціатива з політичної просвіти «Вибори для дітей та молоді M18 (U18)», яка передбачає залучення дітей та молоді віком до 18 років до виборів через імітацію виборчого процесу напередодні справжні виборів для дорослих.

Започаткував імітаційну гру «Вибори М18» в 1996 році вчитель однієї із Берлінських шкіл (район Мітте), який вперше організував імітаційну виборчу дільницю у своїй школі. Тоді участь у грі взяло 40 учасників/учасниць.

Нині у Німеччині усі, віком до 18 років, можуть символічно віддавати свої голоси під час місцевих, муніципальних, парламентських чи європейських виборів. Так, під час виборів до Бундестагу 15 вересня 2017 року участь у грі взяло 219 918 юних громадян Німеччини (у Берліні – 40 814).

Вибори М18 є авторитетною програмою політичної просвіти та освіти з прав людини.

➤ ХТО?

В Україні ініціативу «Вибори для дітей та молоді М18» започатковано в рамках міжнародного проекту з громадянської освіти «Ми можемо більше!», який з 2015 року реалізують громадська організація «Об'єднання «Агенція розвитку освітньої політики» (Київ) та DRA (Берлін) за підтримки Міністерства закордонних справ ФРН. Партнерами у проведенні гри є низка закладів освіти та громадських організацій України.

Участь у грі можуть брати юні громадяни України, віком до 18 років. Головний принцип «Виборів М18» - добровільна участь дітей та молоді.

➤ КОЛИ?

«Вибори М18» проводяться напередодні справжніх виборів. Такі часові рамки обрано у зв'язку з тим, що саме в цей період діти і молодь починають цікавитися політикою і дізнаватися про процес виборів.

Дата оголошення результатів «Виборів М18» залежить від національного контексту країн. Оголошення результатів «Виборів М18» у країнах пострадянського простору проходить після оголошення результатів офіційних виборів, для того щоб уникнути звинувачення політиків у використанні дитячої думки як способу маніпуляції дорослими виборцями. У країнах Західної Європи результати «Виборів М18» оголошують раніше результатів офіційних виборів.

Перші українські «Вибори М18» відбулися напередодні місцевих виборів, 17 жовтня 2015 року, коли діти і молодь, віком до 18-ти років, на спеціально обладнаних виборчих дільницях, голосували за кандидатів на посаду мерів у Києві, Ірпені та Запоріжжі під час імітаційної гри «Я обираю мера!».

Детальніше про всеукраїнську імітаційну гру «Я обираю мера!» за посиланням: <https://m18.org.ua/metodichni-materiali/archive/proekt-vibori-dlya-ditej-i-molodi-2015.html>

Упродовж 19 жовтня – 15 листопада 2018 року в Україні проходила Всеукраїнська імітаційна гра «Партія моєї мрії». За рік до реальних парламентських виборів діти і молодь, молодші 18 років, вчилися грамотно обирати владу, розрізняти політичні ідеології та аналізувати передвиборчі програми різних політичних партій. Головна особливість Виборів М18 «Партія моєї мрії» полягала в тому, що юні виборці свій голос віддавали не за назву партії, ім'я її лідера чи візуальний символ. У бюллетені назви партій було приховано за літерами (партія «А», партія «Б» тощо). Для внесення в бюллетень було довільно обрано 10 партій різної ідеології та рейтингів. Діти робили свій вибір, орієнтуючись лише на зміст передвиборчих партійних програм за напрямками – «Економіка», «Соціальні питання», «Молодіжні питання», «Освіта» і «Політика», який в скороченому вигляді було викладено в спеціальний синопсис. Діти також могли створити свої партії й написати передвиборчі програми, та внести їх у другий бюллетень для голосування.

Детальніше про всеукраїнську імітаційну гру «Партія моєї мрії» за посиланням: <https://m18.org.ua/metodichni-materiali/archive/vybory-partii-moiei-mrii-2018/about-elections-m18.html>

15-25 березня 2019 року проводилась Всеукраїнська імітаційна грамodelювання президентських виборів M18 «Я обираю Президента України!» для дітей та молоді, молодших 18-ти років. Вибори M18 відбулися в 15 областях України, зокрема це: Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Одеська, Рівненська, Сумська, Харківська, Черкаська, Чернігівська області та місто Київ. На 91-й імітованій виборчій дільниці проголосувало 13 353 юних виборців.

Детальніше про всеукраїнську імітаційну гру «Я обираю Президента України!» за посиланням: <https://m18.org.ua/metodichni-materiali/projeikt-vybory-prezydenta/proekt-vybory-prezydenta.html>

➤ ДЕ?

Виборча дільниця може розташовуватися скрізь, де перебуває молодь M18, - у школі, в молодіжному клубі, в центрах для дітей та молоді, у бібліотеках або на вулицях і площах, у парках у вигляді пересувної виборчої дільниці. З огляду на суворий партійно-політичний нейтралітет проекту M18, політичні партії та їхні молодіжні організації не можуть відкривати виборчі дільниці M18 у своїх представництвах.

➤ ДЛЯ ЧОГО?

«Вибори M18» є незалежним і нейтральним освітнім проектом з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини.

Завдяки ігровому вивченням політики та демократичних процесів на ранньому етапі формується громадянська позиція і проявляється зацікавленість у політиці.

Основними завданнями гри «Вибори M18» є:

- розвиток компетентності дітей та молоді віком до 18 років у питаннях демократичного громадянства;
- розвиток у підлітків критичного мислення, вміння виявляти маніпуляцію свідомістю і здатності їй протистояти;
- формування готовності свідомо робити свій громадянський вибір і відповідально займати активну громадянську позицію у суспільстві;
- формування вміння молоді M18 виявляти і формулювати зацікавленість справами місцевої громади, самостійно знаходити відповіді на питання, пов'язані з політикою, і активно впливати на навколошнє громадянське середовище.

Проект «Вибори M18» є політично нейтральним, незаангажованим. В рамках проекту не проводиться агітація за жодну політичну силу і не пропагується жодна політична ідеологія. Цілі проекту - формування критичного мислення у юніх громадян, які мають аналізувати програму будь-якої політичної партії, не зважаючи на її рейтинг, особистість політиків, прихильність батьків тощо. «Вибори M18» мають за мету посилити політичну обізнаність і поінформованість дітей і молоді для свідомого власного вибору.

Детальніше про проект: <https://m18.org.ua>

➤ ЯК?

Імітаційна гра – це дидактична форма, призначена для відтворення (імітації) певних процесів (наприклад, процесу прийняття рішення або

процесу розподілу ресурсів) з метою їхнього вивчення та освоєння учасниками. Основним навчальним результатом при проведенні імітаційних ігор вважається здобуття навички культурної участі у процесі і навички аналізу процесу.

Методично імітаційна гра проводиться у три етапи:

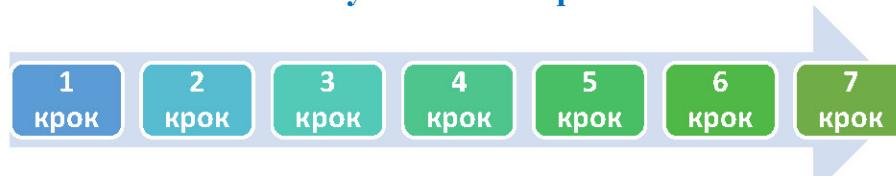
- підготовка до гри (учасників ознайомлюють з цілями і правилами гри);
- проведення самої гри;
- обговорення гри (рефлексія учасників).

Відео про імітаційну гру «Я обираю Президента України!» за посиланням: <https://m18.org.ua/metodichni-materiali/projekt-vybory-prezydenta/photo-elections-m18-2019.html>

2. Ознайомлення з процедурою проведення дня «Виборів M18»

Модератор/ка ознайомлює з процедурою проведення дня «Виборів M18» з використанням моделі STEP by STEP (дод.4). (В ході ознайомлення з процедурою II (основного) етапу гри можна використати перегляд відео або демонстрування фото. Також модератор/ка може супроводжувати своє повідомлення демонструванням презентації (дод.2) або ж візуалізувати процедуру за допомогою зображень кроків з відповідними надписами чи фото.)

STEP by STEP «Вибори M18»

додатки 2,4
7-10
хв

1 КРОК: відкриття роботи виборчої дільниці (ДВК) в день «Виборів M18»

- Члени дільничної виборчої комісії (ДВК) складають присягу.
- Голова ДВК демонструє членам ДВК та спостерігачам порожні урни для голосування, які потім опечатують (пломбують).
- Голова ДВК демонструє членам ДВК та спостерігачам порожні кабінки для таємного голосування.
- Голова ДВК оголошує «Вибори M18» на виборчій дільниці відкритими.

2 КРОК: процес голосування

- Кожен виборець спочатку проходить реєстрацію у членів ДВК і розписується в реєстраційному списку.
- Члени ДВК видають виборцю бюллетень в одному екземплярі.
- Кожен виборець голосує особисто – проходить в закриту кабінку і навпроти П. І. Б. кандидата ставить позначку (галочку або хрестик).
- Заповнений виборчий бюллетень виборець опускає в опечатану урну для голосування. Виборець залишає виборчу дільницю.
- На виході з дільниці виборців, які вже проголосували, зустрічає екзит-пол. На умовах анонімності виборців запитують, за кого вони проголосували. Дані заносять у форму. Результати екзит-

полу, зібрані на виборчій дільниці, після закінчення голосування передають координатору екзитполу.

3 КРОК: закриття процесу голосування

- Після закінчення часу, відведеного для голосування, голова ДВК оголошує, що отримати бюллетені і проголосувати можуть тільки ті виборці, які перебувають у приміщенні для голосування.
- Двері до приміщення для голосування зачиняють.
- Виборці, які проголосували, виходять з приміщення.
- У приміщенні залишаються тільки члени ДВК та спостерігачі.

4 КРОК: підписання зобов'язання про нерозголошення результатів «Виборів M18» до певного терміну

- Перед підрахунком голосів члени ДВК і спостерігачі підписують зобов'язання про нерозголошення відомостей про результати «Виборів M18» до оголошення офіційних результатів справжніх «дорослих» виборів.

5 КРОК: підрахунок голосів

- Урни для голосування відкриває голова ДВК після перевірки цілісності печаток (пломб) на них.
- Підрахунок голосів виборців починається відразу після закінчення голосування і проводиться до встановлення підсумків голосування. Підрахунок голосів члени ДВК здійснюють відкрито у присутності спостерігачів. Недійсні виборчі бюллетені підраховуються і підсумковуються окремо.

6 КРОК: складання протоколу і відправлення його в Центральну виборчу комісію (ЦВК)

- Голова ДВК відкрито оголошує результати голосування і вносить ці дані у два протоколи ДВК про підсумки голосування, які підписують всі члени ДВК.
- Скани протоколів відправляються електронною поштою в ЦВК.

7 КРОК: Архівація виборчих бюллетенів на виборчій дільниці

Після завершення підрахунку члени ДВК упаковують виборчі бюллетені в окремі стоси відповідно до кандидатів, за яких віддали свої голоси виборці. В окремі стоси складають недійсні бюллетені. На кожному стосі, в яку упаковані бюллетені, вказується кількість вміщених бюллетенів та ім'я кандидата або ставиться відмітка «Недійсні бюллетені». Ці стоси складають в коробки або мішки, які опечатують (пломбують).

НАСКРІЗНИЙ ЕЛЕМЕНТ: робота спостерігачів

Спостерігачі присутні у приміщенні виборчої дільниці і в межах своїх повноважень стежать за дотриманням усіх процедур.

Детальніше про процедуру проведення гри в посібнику «Ми можемо більше! Вчимося грамотно обирати владу» за посиланням:
<https://m18.org.ua>

3. Обговорення повноважень місцевої влади «Місцева влада має працювати для мешканців, а не для «галочки»

- Давайте підсумуємо. Отже, під час виборів, громадяни України можуть обирати... (Президента України, депутатів до Верховної Ради України та депутатів до усіх інших рівнів рад, сільського, селищного, міського голову). Тобто існують загальнодержавні та місцеві вибори.
- Реформа децентралізації влади в Україні, в рамках якої відбулося утворення об'єднаних територіальних громад, внесла певні корективи в цьогорічні вибори і зробила їх надважливими.

Детальніше у відео за посиланням:

<https://decentralization.gov.ua/news/12796>

- Так, 25 жовтня 2020 року в Україні відбудуться перші та чергові місцеві вибори, які пройдуть за новими правилами та на новій територіальній основі:

- **Перші вибори** відбудуться в об'єднаних територіальних громадах – українці вперше обиратимуть депутатів до рад усіх рівнів від громад – депутатів сільських, селищних, міських рад, а також сільських, селищних, міських голів. Також перші вибори відбудуться у 119 районних радах.
- **Чергові вибори** відбудуться в усіх 24 областях України, під час яких обиратимуть депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів.
- Не з легких завдань... Адже виборці отримають декілька бюллетенів для голосування: в середньому 4, а деякі й 5.

Детальніше за посиланням: <https://oporaua.org/news/vybory/mistsevi-vybory/mistsevi-2020/20962-mistsevi-vibori-25-zhovtnia-iak-zapovniuvati-buleten-novoi-formi>

- Від ефективності місцевого самоврядування залежить спроможність та благополуччя громади, адже у сфері його компетентностей такі питання, як:
 - формування місцевого бюджету та управління фінансами громади;
 - встановлення місцевих податків та зборів;
 - управління комунальною власністю;
 - управління об'єктами житлово-комунального господарства та побутове обслуговування;
 - благоустрій населеного пункту;
 - управління землями, що належать громаді;
 - управління закладами дошкільної та загальної середньої освіти;
 - освіта, культура, медицина, безпека, енергоефективність;
 - збирання, утилізація та знешкодження побутових відходів;
 - молодіжна політика на місцевому рівні та ін.

(Модератор/ка може запропонувати дітям заздалегідь зробити ілюстрації відповідної тематики або ж проілюструвати своє повідомлення фото відповідної тематики, зробленими у їхньому населеному пункті. За наявності фото чи ілюстрацій модератор/ка може

додаток 5 7-10
ХВ

не перелічувати сфери компетентностей місцевого самоврядування, а запропонувати дітям назвати їх самостійно.)

- Повноваження органів місцевого самоврядування визначені відповідним законодавством України, яке, знову ж таки, у зв'язку з реформою децентралізації нині переглядаються і плануються бути розширеними.

Детальніше за посиланнями:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vp#Text>

https://decentralization.gov.ua/law_discussion/project

- Місцеві мешканці можуть впливати на ухвалення справедливих та ефективних рішень місцевою владою, займаючи активну позицію і постійно контролюючи місцеву владу. Це можна робити, зокрема, завдяки участі у громадських слуханнях, відвідуванні засідань ради, внесенню ініціатив, перегляду проектів рішень, вимаганню реального звітування міського голови та використанню інших інструментів участі у місцевому самоврядуванні. Однак першочергово мешканці громади мають усвідомити значимість свого вибору під час участі у місцевих виборах щодо спільногомайбутнього громади та відповідальніше ставитися до вибору місцевих голів та місцевих депутатів, розмежовуючи їхні повноваження. Адже саме повноваження визначають сферу відповідальності, наприклад, майбутнього мера міста чи депутата міської ради, якого буде обрано під час голосування на місцевих виборах. Тож дорослим на місцевих виборах варто обирати владу свідомо, а М18 варто навчатися робити свідомий вибір. Так, 10-17 жовтня 2020 року відбудеться Всеукраїнська імітаційна грамodelювання місцевих виборів «Я обираю свого мера!» для дітей та молоді М18, яка і дає нам таку можливість.

Модератор/ка пропонує дітям визначити сфери повноважень мера міста. Задля цього діти отримають чек-лист з переліком певних сфер повноважень (дод.5). Їхнє завдання визначити ті сфери повноважень, які на їхню думку стосуються мера міста, і зробити відповідні помітки у колонці «мої передбачення». (Це завдання можна виконати як індивідуально, так і в групах. Також модератор/ка може адаптувати чек-лист у відповідності до віку дітей, спростивши формулювання тез, або окремі з них об'єднати в одну тезу.)

Шпаргалка модератора:

СФЕРИ ПОВНОВАЖЕНЬ МЕРА МІСТА (ГОЛОВИ СЕЛИЩНОЇ/СЛЬСЬКОЇ РАДИ)		+/-
організовує роботу міської ради та її виконавчого комітету	+/-	
підписує ухвалені ними рішення	+/-	
вносить на розгляд ради кадрові пропозиції, здійснює керівництво апаратом ради та її виконавчого комітету	+/-	
скликає сесії ради, вносить пропозиції та формує порядок денних сесій, а також головує на пленарних засіданнях	+/-	
може бути депутатом будь-якої ради	-	
забезпечує підготовку на розгляд ради проектів програм соціального та економічного та культурного розвитку, цільових програм з іншими	+/-	

питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про йо виконання	
оприлюднює затверджені радою програми, бюджет та звіти про їхнє виконання	+
представляє раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами установами та організаціями незалежно від форм власності громадянами, а також у міжнародних відносинах	+
на власний розсуд розподіляє бюджет міста	-
скликає загальні збори громадян за місцем проживання	+
впливає на пенсії, зарплати, соціальні виплати мешканців міста	-
забезпечує виконання рішень місцевого референдуму, міської ради та її виконавчого комітету	+
веде особистий прийом громадян	+
видає розпорядження у межах своїх повноважень	+
одноосібно вирішує, що ремонтувати/будувати в місті	-
забезпечує на відповідній території додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їхніх об'єднань	+
є розпорядником бюджетних коштів, які можуть бути використовуватися лише за призначенням, визначеним радою	+
встановлює тарифи на газ, воду, електроенергію, теплопостачання та ін.	-
спостерігає за законністю рішень місцевих депутатів	+
призначає та звільняє керівників дошкільних, загальноосвітніх позашкільних навчальних закладів	-
видає розпорядження у межах своїх повноважень	+
може суміщати роботу із іншою посадою	-
виконує обов'язки голови об'єднаної територіальної громади (ОТГ)	+
підписує рішення міської ради та її виконавчого комітету	+
контролює діяльність комунальних підприємств та управлінь	+
наділений правом ветувати рішення ради та виконавчого комітету	+
підписує угоди від імені громади міста	+

Після того, як діти заповнили чек-листи, вони озвучують результати своєї діяльності, а модератор/ка підтверджує правильність чи не правильність виконання завдання, роблячи відповідні позначки у чек-листі, розміщенному на дошці чи фліпчарті. (Перебачувані сфери повноважень можуть озвучуватися учнями почергово, за бажанням або в інший, визначений модератором/кою спосіб.) Діти мають можливість відредагувати свої відповіді, зробивши помітки у колонці «правильний варіант». (Модератор/ка може обговорити з дітьми такі питання, як «Що вас найбільше здивувало?» або «Що було вашим найбільшим відкриттям?».)

- Перелік повноважень міського голови дозволяє зробити висновки, що в його руках зосереджена досить велика влада. Однак система місцевого самоврядування основана на принципі взаємоконтролю та взаємовідповідальності:

<i>Mісцева рада</i>	<i>Mісцевий голова</i>	<i>Mісцевий депутат</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • головний орган місцевого самоврядування • здійснює від імені територіальної громади функції і повноваження місцевого самоврядування 	<ul style="list-style-type: none"> • головна посадова особа територіальної громади міста • очолює виконавчий комітет міської ради та головує на її засіданнях 	<ul style="list-style-type: none"> • входить до депутатського корпусу місцевої ради • представляє інтереси громадян-виборців 	
<ul style="list-style-type: none"> ✓ розглядає ✓ приймає ✓ ухвалює ✓ затверджує ✓ контролює ✓ звітує... 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вносить пропозиції ✓ очолює ✓ головує ✓ виконує доручення ✓ забезпечує ✓ керує ✓ контролює ✓ звітує... 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ вносить пропозиції ✓ виконує доручення ✓ бере участь у роботі сесії ради ✓ контролює ✓ звітує... 	
<p>- Для того, щоб підвищити обізнаність громадян про вибори Центральна виборча комісія запустила безкоштовну онлайн-платформу <u>«ЦВК: просвіта»</u>, яка у доступній формі подає важливу інформацію про цьогорічні вибори, зокрема і про спосіб голосування на виборах сільських, селищних, міських голів.</p> <p>Детальніше за посиланням: <u>https://materialy.cukpro.com/sposib-gholosuvannia/</u></p> <p>- Також виборці можуть пройти інтерактивний онлайн-курс «ПРОсто про вибори». А М18 можуть просто дізнатися про вибори, долучившись до гри «Вибори М18».</p>			
ЗАКЛЮЧНИЙ ЕТАП УРОКУ «М18: МИ МОЖЕМО БІЛЬШЕ!»			
1. Підсумки «Грати чи не грати? Ось в чому питання»		додаток 6	3-5 хв
<ul style="list-style-type: none"> - Як вже було зазначено, в 2019 році участь у «Виборах М18» взяло понад 13 000 дітей та молоді віком до 18 років з усіх куточків України. Чи не згадали вони час даремно? Результатами опитування учасників гри в Одеській області свідчать про те, що: 			
<ul style="list-style-type: none"> • 91% опитаних мають позитивні враження від участі в грі; • 85 % опитаних вважають участь у грі позитивним досвідом, адже знатимуть, як голосувати під час виборів, використають отриманий досвід у майбутньому та відповідально і свідомо робитимуть свій вибір; • 93% опитаних будуть брати участь у виборах, коли їм виповниться 18 років. 			
<p>Діти висловлюють свої думки з приводу результатів опитування.</p> <p>Детальніше про результати опитування за посиланням: <u>https://m18.org.ua/metodichni-materiali/projekt-vybory-prezydenta/projekt-vybory-prezydenta.html</u></p>			

<p>2. Рефлексія «Обери позицію»</p> <p>Модератор/ка називає твердження, а діти за допомогою карток висловлюють свою позицію:</p> <p>зелена – так, погоджується, підтримую</p> <p>червона – ні, не погоджується, не підтримую</p> <p>жовта – не знаю, не визначився/лась</p> <p>Твердження:</p> <ul style="list-style-type: none"> • М18 здатні змінювати світ на краще. • Думка М18 є важливою. • М18 мають право голосу. • Я сьогодні дізнався/лась багато нового і цікавого для себе. • Я хочу відчути себе дорослим і тому братиму участь у грі «Вибори М18». • Я хочу дізнатися, як проводяться справжні вибори, і тому братиму участь у грі «Вибори М18». • Один із основних принципів «Виборів М18»: грati потрібно із задоволенням. • Коли мені виповниться 18 років, я братиму участь у справжніх виборах. • Ми можемо змінити Україну на краще. • М18 можуть більше! <p>За бажанням діти можуть обґрунтувати свою позицію.</p> <p>По завершенню уроку модератор/ка озвучує інформацію про дату проведення «Виборів М18», формат проведення гри, місце імітаційної виборчої дільниці та пропонує бажаючим долучитися до ініціативної групи проекту, яка займатиметься підготовкою до проведення дня виборів і виконуватиме певні ролі членів імітаційної виборчої комісії.</p>	<p>картки зеленого, жовтого, червоного кольорів у відповідності до кількості дітей</p> <p>3-5 хв</p>
---	--

ПЕРЕЛІК ДОДАТКІВ:

Додаток 1. Картки «Дані екзитполів про участь молодих людей у виборах»

Додаток 2. Презентація «Вибори М18»

Додаток 3. Картки «6WIN «Вибори М18»

Додаток 4. Картки «STEP by STEP «Вибори М18»

Додаток 5. Чек-лист «Повноваження мера міста»

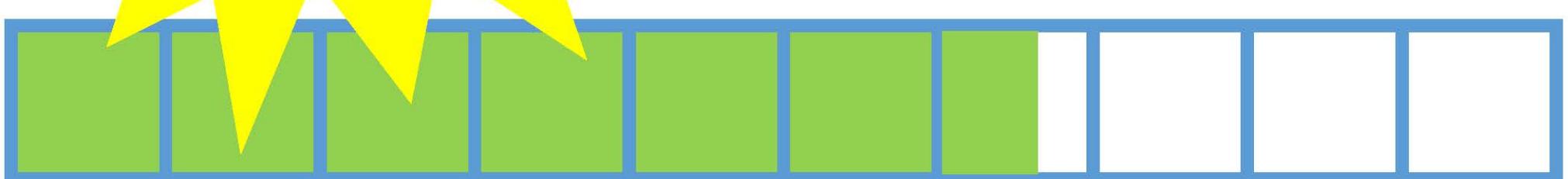
Додаток 6. Картки «Результати опитування учасників гри «Вибори М18 2019».

Вибори до Верховної Ради України

1998

67 %
молоді
(18-29 років)

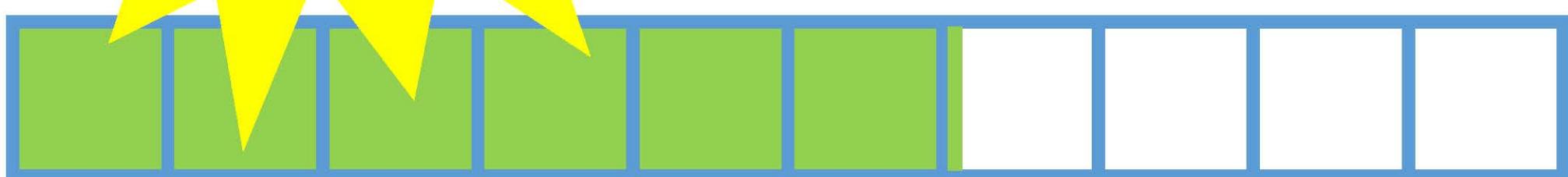

Вибори Президента України

1999

61 %
молоді
(18-29 років)

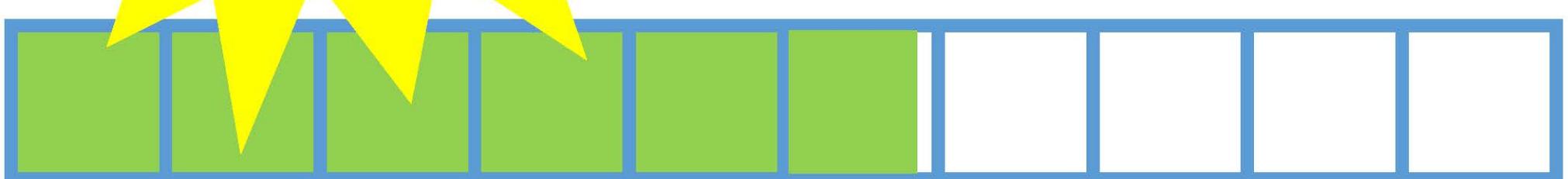

Вибори до Верховної Ради України

2002

59 %
молоді
(18-29 років)

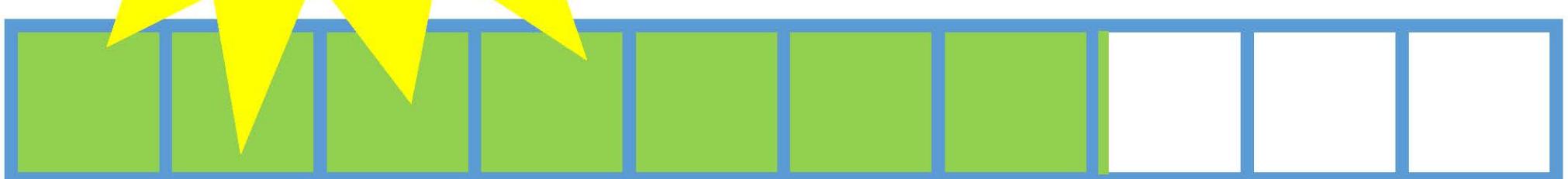

Вибори Президента України

2004

71 %
молоді
(18-29 років)

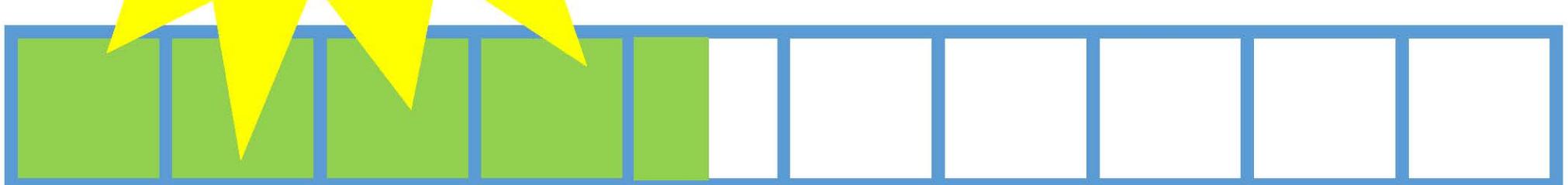

Вибори Президента України

2014

46 %
молоді
(18-29 років)

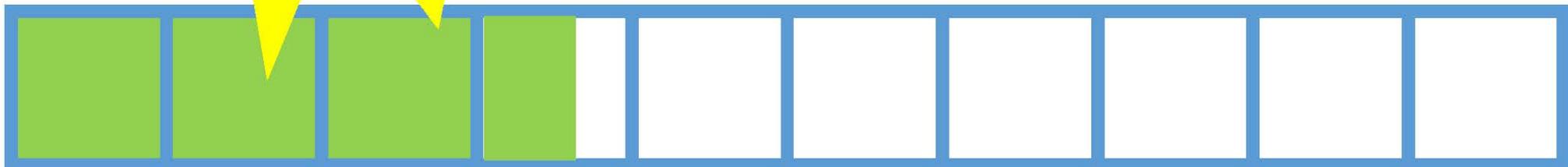

Вибори до Верховної Ради України

2014

37 %
молоді
(18-29 років)

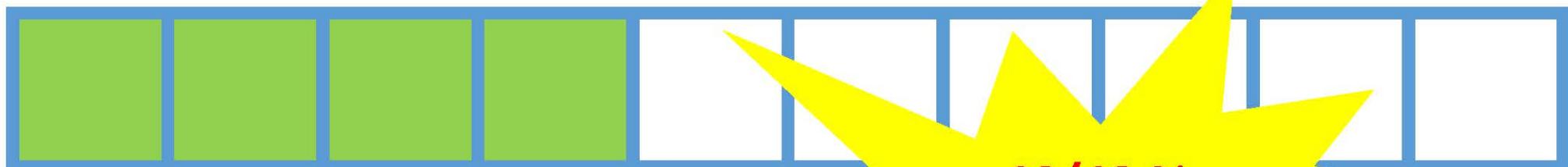

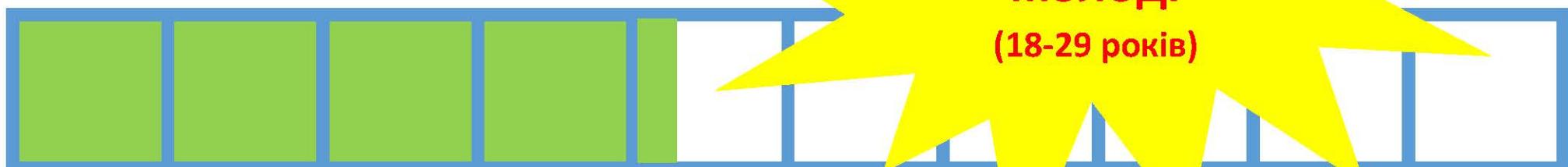
Вибори Президента України

2019

ПЕРШИЙ ТУР

ДРУГИЙ ТУР

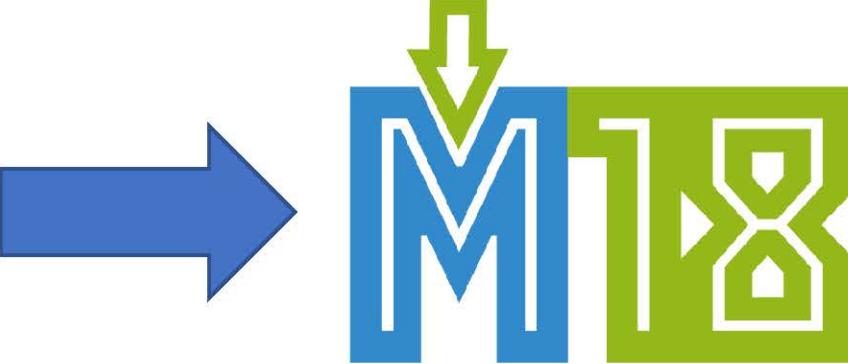
**40/43 %
молоді
(18-29 років)**

«ВИБОРИ М18»

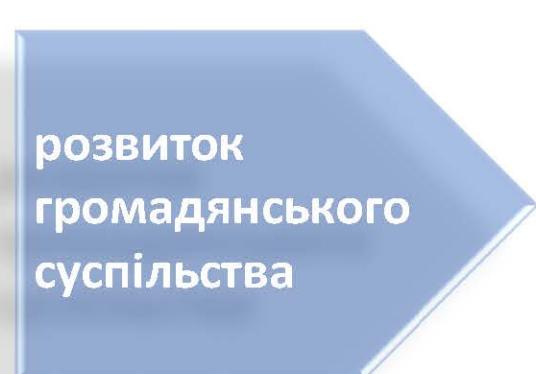

Die Wahl für Kinder und Jugendliche

1996, Німеччина

2015, Україна

M18: Що це для України?

КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ
ГРОМАДЯНСЬКОЇ ОСВІТИ
В УКРАЇНІ

ПЕРЕГЛЯНУТА ХАРТІЯ РАДИ ЄВРОПИ
ПРО УЧАСТЬ МОЛОДІ
У РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ ЖИТТІ

ХАРТІЯ РАДИ ЄВРОПИ
ПРО ОСВІТУ ДЛЯ ДЕМОКРАТИЧНОГО ГРОМАДЯНСТВА
ТА ОСВІТУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

КОНЦЕПЦІЯ
НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

ЗАКОН УКРАЇНИ
«ПРО ОСВІТУ»

М-18: молодші за 18 –
Ми можемо більше!

ВИБОРИ ДЛЯ ДІТЕЙ І МОЛОДІ В УКРАЇНІ

ДЕНЬ ВИБОРІВ М18

Приклад
«Месцеві вибори 2015. Я голосую за мера!».

17 жовтня 2015 р.

1 КРОК: відкриття роботи виборчої дільниці (ДВК) в день «Виборів M18»

2 КРОК: процес голосування

2 КРОК: процес голосування

2 КРОК: процес голосування

2 КРОК: процес голосування

З КРОК: закриття процесу голосування

4 КРОК: підписання зобов'язання про нерозголошення результатів «Виборів M18» до певного терміну

5 КРОК: підрахунок голосів

6 КРОК: складання протоколу і відправлення його в Центральну виборчу комісію (ЦВК)

ПРОТОКОЛ	
дільничої виборчої комісії про результати голосування по виборах міського голови в місті Ірпінь	
Виборчий округ	<u>Ірпінський район</u> назва району
Виборча дільниця	<u>Ірпінська 182 школа №2</u> назва зг
У результаті підрахунку голосів дільнична виборча комісія встановила:	
1. Кількість виборців, які отримали виборчі бюллетені:	<u>79</u>
2. Кількість виборців, які взяли участь у голосуванні:	<u>79</u> встановлюється шляхом підрахунку бюллетенів, виведених в спирніки для голосування
3. Кількість бюллетенів, виявлених недійсними:	<u>1</u>
4. Результати:	
П.І.П. кандидата	кількість голосів подання за кандидата
1. Бєлов Вадим Віталійович	<u>1</u>
2. Бєрзилів Ігор Миколайович	<u>3</u>
3. Караплюк Володимир Андрійович	<u>59</u>
4. Каозалюк Михаїл Григорович	<u>2</u>
5. Мазур Ігор Петрович	<u>3</u>
6. Мельник Петро Володимирович	<u>3</u>
7. Мельничук Богдан Омелянович	<u>1</u>
8. Мельничук Евген Володимирович	<u>0</u>
9. Панасюк Ігор Валерійович	<u>3</u>
10. Свистович Мирослава Богданівна	<u>3</u>
11. Шевчук Петро Володимирович	<u>0</u>
Голова комісії	<u>Карпова Ніна Вікторія</u> підп.
Заступник голови комісії	<u>Софія Крикунова Олена Олександровна</u> підп.
Секретар комісії	<u>Луцька Анастасія Геннадіївна</u> підп.
Члени комісії	<u>Вінцковська Ірина Іванівна Катерина Світлана Олегівна</u> <u>Лук'яненко Марина Петрова</u> <u>Лук'яненко Оксана Іванівна</u> <u>Лук'яненко Оксана Іванівна</u>
17 жовтня 2015 року	

ВИБОРИ МЕРА МІСТА ІРПЕНЯ 17 жовтня 2015 року			
контрольний талон			
виборча дільниця №1			
номер вибору			
ВИБОРИ МЕРА МІСТА ІРПЕНЯ 17 жовтня 2015 року			
Виборчий бюллетень			
Виборча дільниця №1			
зробіть позначку "в" або іншу, що засвідчує ваше висловлення, у конкретній пропозиції здачі, за якої ви голосуєте.			
Бєлов Вадим Віталійович, Громадянин України, освіта вища, член Радикальної партії Олега Лашка, Фінансова особа-підприємець			
1	02.12.1972	Радикальна партія Олега Лашка	
Борзилів Ігор Миколайович, Громадянин України, освіта вища, член Політичної партії "Наш край", ТОВ "Текстиль Дизайн", Комерційний директор			
2	17.10.1964	Політична партія "Наш край"	
Карплюк Володимир Андрійович, Громадянин України, освіта вища, член Політичної партії "Нові обличчя", Ірпінська міська рада Київської області, Ірпінський міський голова			
3	02.08.1981	Політична партія "Нові обличчя"	
Ковалчук Михайло Григорович, Громадянин України, освіта вища, член політичної партії Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина", Президент підприємства "Тотос-груп", директор			
4	22.05.1963	політична партія Всеукраїнське об'єднання "Батьківщина"	
Мазур Ігор Петрович, Громадянин України, освіта вища, безпартійний, Розвідувальна рота 131 окремого розвідувального батальйону, Командир розвідувальної роти 131 окремого розвідувального батальйону			
5	16.03.1973	ПАРТИЯ "ВІДОМІ ПІДПОРІЖНІ" "ХОДЖАНІСТІ"	
Мельник Петро Володимирович, Громадянин України, освіта вища, безпартійний, ПАТ "Ірпінський", Рядник голови правління з питань оподаткування			
6	18.06.1957	Селянська партія України	
Мельничук Богдан Омелянович, Громадянин України, освіта вища, член політичної партії Всеукраїнське об'єднання "Свобода", не працює, пенсіонер			
7	28.07.1956	політична партія Всеукраїнське об'єднання "Свобода"	
Мельничук Евген Володимирович, Громадянин України, освіта вища, безпартійний, Тимчасово не працює			
8	19.05.1982	Селянська партія	
Панасюк Ігор Валерійович, Громадянин України, освіта професійно-технічна, член Партиї захисників Вічнізни, Ірпінська регіональна спілка ветеранів Афганістану, Голова			
9	08.03.1966	Партия захисників Вічнізни	
Свистович Мирослава Богданівна, Громадянка України, освіта вища, член Політичної партії "Сила людей", Апарат Верховної Ради України, Помічник-консультант народного депутата України			
10	25.02.1970	Політична партія "Сила людей"	
Шевчук Петро Володимирович, Громадянин України, освіта вища, безпартійний, пенсіонер			
11	15.06.1943	Селянська партія	

7 КРОК: Архівація виборчих буллетенів на виборчій дільниці

ВИБОРИ М18 - 2018

Я ОБИРАЮ ПАРТІЮ СВОЄЇ МРІЇ!

ВИБОРИ М18 - 2019

Я ОБИРАЮ ПРЕЗИДЕНТА УКРАЇНИ!

ТУТ МОЖЕ БУТИ ФОТО ВАШОЇ ІСТОРІЇ УСПІХУ ВИБОРІВ M18

#M18

#Вибори M18

#CivilSocietyCooperation

ЩО?

ГРА-МОДЕЛЮВАННЯ
ВІДТВОРЕННЯ ПРОЦЕСУ СПРАВЖНІХ ВИБОРІВ

ХТО?

ДІТИ ТА МОЛОДЬ, ВІКОМ ДО 18 РОКІВ

6 WIN

ВИБОРИ М18

ЯК?

ПІДГОТОВКА, ПРОВЕДЕННЯ, ОБГОВОРЕННЯ
ГРИ

ДЕ?

ВИБОРЧА ДІЛЬНИЦЯ
МОЖЕ РОЗТАШОВУВАТИСЯ СКРІЗЬ,
ДЕ ПЕРБУВАЄ МОЛОДЬ

КОЛИ?

НАПЕРЕДОДНІ СПРАВЖНІХ ВИБОРІВ

ДЛЯ ЧОГО?

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ СВІДОМО
РОБИТИ СВІЙ ГРОМАДЯНСЬКИЙ ВИБІР

ДЕНЬ ВИБОРІВ

1 КРОК

ВІДКРИТТЯ РОБОТИ
ВИБОРЧОЇ ДІЛЬНИЦІ

2 КРОК

ПРОЦЕС ГОЛОСУВАННЯ

ДЕНЬ ВИБОРІВ

ДЕНЬ ВИБОРІВ

З КРОК

ЗАКРИТТЯ ПРОЦЕСУ
ГОЛОСУВАННЯ

ДЕНЬ ВИБОРІВ

4 КРОК

**ПІДПИСАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ
ПРО НЕРОЗГОЛОШЕННЯ
РЕЗУЛЬТАТІВ ВИБОРІВ М18
ДО ПЕВНОГО ТЕРМІНУ**

ДЕНЬ ВИБОРІВ

5 КРОК

ПІДРАХУНОК ГОЛОСІВ

ДЕНЬ ВИБОРІВ

6 КРОК

СКЛАДАННЯ ПРОТОКОЛУ І
ВІДПРАВЛЕННЯ ЙОГО В ЦВК

ДЕНЬ ВИБОРІВ

7 КРОК

АРХІВАЦІЯ ВИБОРЧИХ
БЮЛЕТЕНІВ НА
ВИБОРЧІЙ ДІЛЬНИЦІ

ЧЕК-ЛИСТ «ПОВНОВАЖЕННЯ МЕРА МІСТА»

МОЇ ПЕРЕДБАЧЕННЯ	СФЕРИ ПОВНОВАЖЕНЬ МЕРА МІСТА (ГОЛОВИ СЕЛИЩНОЇ/СІЛЬСЬКОЇ РАДИ)	ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ
	організовує роботу міської ради та її виконавчого комітету, підписує ухвалені ними рішення	
	вносить на розгляд ради кадрові пропозиції, здійснює керівництво апаратом ради та її виконавчого комітету	
	скликає сесії ради, вносить пропозиції та формує порядок денний сесій, а також головує на пленарних засіданнях	
	може бути депутатом будь-якої ради	
	забезпечує підготовку на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про його виконання	
	оприлюднює затверджені радою програми, бюджет та звіти про їхнє виконання	
	представляє раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах	
	на власний розсуд розподіляє бюджет міста	
	скликає загальні збори громадян за місцем проживання	
	впливає на пенсії, зарплати, соціальні виплати мешканців міста	
	забезпечує виконання рішень місцевого референдуму, міської ради, її виконавчого комітету	
	веде особистий прийом громадян	
	видає розпорядження у межах своїх повноважень	
	одноосібно вирішує, що ремонтувати/будувати в місті	
	забезпечує на відповідній території додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їхніх об'єднань	
	є розпорядником бюджетних коштів, які можуть використовуватися лише за призначенням, визначенім радою	
	встановлює тарифи на газ, воду, електроенергію, теплопостачання та ін.	
	спостерігає за законністю рішень місцевих депутатів	
	призначає та звільняє керівників дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів	
	видає розпорядження у межах своїх повноважень	
	може суміщати роботу із іншою посадою	
	виконує обов'язки голови об'єднаної територіальної громади (ОТГ)	
	підписує рішення міської ради та її виконавчого комітету	
	контролює діяльність комунальних підприємств та управлінь	
	наділений правом ветувати рішення ради та виконавчого комітету	
	підписує угоди від імені громади міста	

ШПАРГАЛКА МОДЕРАТОРА/КИ

МОЇ ПЕРЕДБАЧЕННЯ	СФЕРИ ПОВНОВАЖЕНЬ МЕРА МІСТА (ГОЛОВИ СЕЛИЩНОЇ/СІЛЬСЬКОЇ РАДИ)	ПРАВИЛЬНА ВІДПОВІДЬ
	організовує роботу міської ради та її виконавчого комітету, підписує ухвалені ними рішення	+
	вносить на розгляд ради кадрові пропозиції, здійснює керівництво апаратом ради та її виконавчого комітету	+
	скликає сесії ради, вносить пропозиції та формує порядок денний сесій, а також головує на пленарних засіданнях	+
	може бути депутатом будь-якої ради	-
	забезпечує підготовку на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про його виконання	+
	оприлюднює затверджені радою програми, бюджет та звіти про їхнє виконання	+
	представляє раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах	+
	на власний розсуд розподіляє бюджет міста	-
	скликає загальні збори громадян за місцем проживання	+
	впливає на пенсії, зарплати, соціальні виплати мешканців міста	-
	забезпечує виконання рішень місцевого референдуму, міської ради, її виконавчого комітету	+
	веде особистий прийом громадян	+
	видає розпорядження у межах своїх повноважень	+
	одноосібно вирішує, що ремонтувати/будувати в місті	-
	забезпечує на відповідній території додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їхніх об'єднань	+
	є розпорядником бюджетних коштів, які можуть використовуватися лише за призначенням, визначенім радою	+
	встановлює тарифи на газ, воду, електроенергію, теплопостачання та ін.	-
	спостерігає за законністю рішень місцевих депутатів	+
	призначає та звільняє керівників дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів	-
	видає розпорядження у межах своїх повноважень	+
	може суміщати роботу із іншою посадою	-
	виконує обов'язки голови об'єднаної територіальної громади (ОТГ)	+
	підписує рішення міської ради та її виконавчого комітету	+
	контролює діяльність комунальних підприємств та управлінь	+
	наділений правом ветувати рішення ради та виконавчого комітету	+
	підписує угоди від імені громади міста	+

Всеукраїнська імітаційна гра «Я обираю Президента України!»

2019

91%

позитивні враження
від участі у грі

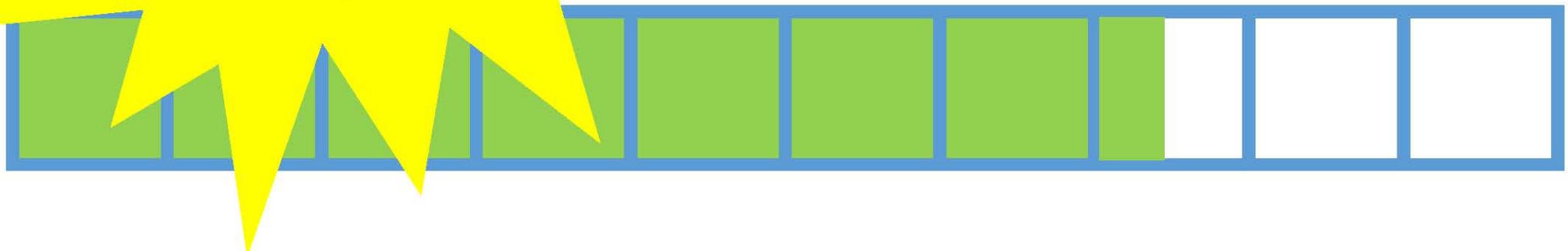

Всеукраїнська імітаційна гра «Я обираю Президента України!»

2019

85%

позитивний досвід
для участі у справжніх
виборах

Всеукраїнська імітаційна гра «Я обираю Президента України!»

2019

93%
братимуть участь
у справжніх
виборах

